

De Heraut

van de

Bereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad No. 124.)

Zondag 4 Juni 1905. No. 1431.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.
Inzendingen, die later dan Donderdag's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden / 1.20, voor het Buitenland per jaar / 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertentie: van 1 tot 6 regels / 1.20, voor elke regel meer 20 Cent.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereen. 12 Ct. p. regel

Van de tien geboden.

LXIII.

HET VIERDE GEBOD.

X.

Dat u dan niemand oordeelt in spijs of in drank, of in het stuk des feestdags, of der nieuwe maan of der sabbaten; welke zijn een schaduw der toekomstige dingen, maar het lichaam is Christus.
Kolossensen 2 : 16, 17.

De vraag waarover het gaat tusschen de overgrote meerderheid der Christenen en die Sabbatisten, welke nog altijd op den zevenden dag der week Rustdag houden, is, of de Christen al dan niet heeft een voldoende grond voor de omzetting van den Rustdag van den zevenden in den eersten dag der week.

Dit nu wordt door schier alle Christenen bevestigd en alleen door deze Sabbatisten onder de Christenen ontkend.

Naar wij een vorig maal zagen, kunnen zij zich daarvoor dan beroepen op drie oorzaken: 1°, dat de Heere Jezus gewild heeft, dat zijn geloovigen uit Israël, althans tot den ondergang van het Joodsche volksbestaan, den zevenden dag der week als Sabbat of Rustdag zouden houden;

2°, dat er noch in de Evangelien, noch elders in de Schrift ook niet maar één opzettelijke, in woorden uitgedrukte ordinantie Gods is, dat wij christenen onzen Sabbat of Rustdag op den eersten dag der week moeten houden;

3°, dat er in Exodus 20:10 staat geschreven: Maar de zevende dag is de Sabbat des Heeren uws Gods; in vs. 11: en Hij rustte ten zevenden dag; en in Genesis 2:3: En God heeft den zevenden dag gezegend en dien geheiligd.

Wij zullen nu in dit artikel aantoonen, dat wij Christenen metterdaad een voldoende grond hebben waarom wij niet op den zevenden, maar op den eersten dag der week onzen Rustdag houden, en dat mitsdien de drie genoemde gronden voor het houden van den zevenden dag der week als christelijken Rustdag, niet voldoende zijn.

Dat de eerste Christenen, als geboren Joden, den Israelitischen Sabbat hebben gehouden, staat even vast als dat zij hun kinderen lieten besnijden, en deel namen aan den tempeldienst en dien der synagoge. De Heere Jezus, die niet gewild heeft, dat de zijnen met dit alles terstond zouden breken, zooals ook blijkt uit zijn woord: doch bidt, dat uwe vlucht niet geschiede des winters, noch op eenen Sabbat (Mattheus 24:20) had hun dit ook nooit verboden. Het breken met dit alles behoorde tot de dingen, die zij, toen hij bij hen was, nog niet konden dragen, maar waarin zij eerst daarna door den Geest der waarheid zouden worden ingeleid.

Dan, al staat dit vast, daarmee is niets gewonnen voor de meening, dat wij Christenen ook nu nog verplicht zouden zijn om op den zevenden dag onzen Rustdag te houden. Indien althans, en daar komt het natuurlijk op aan, kan worden aangetoond, dat de Israelitische Sabbat, evenals de tempeldienst en de besnijdenis, tot den dienst der schaduwen behoort. Kan dit toch worden aangetoond, dan volgt daaruit, dat de Heere Jezus niet anders kan gewild hebben, dan dat de zijnen slechts voor een tijd den Israelitischen Sabbat dus den zevenden dag als Rustdag zouden houden.

Dat nu metterdaad de Israelitische Sabbat, tot den dienst der schaduwen behoort, blijkt behalve uit al die, vroeger door ons besproken plaatsen van het Oude Testament waarin de Sabat een teken heet, ook duidelijk uit het Nieuwe Testament. Wij lezen in Kolossensen 2:16 en 17: Dat u dan niemand oordeelt in spijs of in drank of in het stuk der feestdagen, of der nieuwe maan, of der Sabbaten; welke zijn een schaduw der toekomstige dingen, maar het lichaam is Christus.

De kerk van Kolosse, een stad in Klein-Azië, bestond, zooals wij uit den brief zelf, dien de heilige Apostel Paulus haar schreef, weten, uit vroegere heidenen. In h. 2:13 toch zegt hij tot zijn lezers, dat zij „waren in de voorhuid des vleeschs,” alzo onbesneden en dus niet-Joden. In deze verzen nu bestrijdt hij als een der vele dwalingen, welke in die kerk aanvankelijk waren opgekomen, bepaaldelijk die, dat christenen uit de heidenen de joodsche spijswetten, feesten en tijden moesten onderhouden.

In aansluiting aan wat voorafgaat, waarschuwt hier de Apostel in vs. 16 de christenen van Kolosse, niemand het recht

toe te kennen hen te richten en te veroordeelen wanneer zij aan een dergelijken eisch niet voldeden. Zij hebben zich hun christelijke vrijheid niet te laten ontnemen door hen, die hun, op grond van de joodsche spijswetten, op het stuk van eten zouden willen voorschrijven wat mag of niet mag; of op grond, dat de joodsche wet aan een Nazireër en aan een dienstdoenden priester het gebruik van wijn verbiedt, hun op het stuk van drinken zouden willen voorschrijven wat mag of niet mag. En wat dus geldt op het stuk van eten en drinken, geldt ook op het stuk van de vierdagen. De christenen in Kolosse moeten zich, wat hun godsdienst betreft, niet aan de joodsche heilige dagen laten binden. Noch aan de drie groote jaarlijksche feesten, — paschen, pinkster- en loofhuttenfeest; — noch aan de maandelijksche nieuwe-maanfeesten; noch aan den wekelijkschen Sabbat.

En van deze waarschuwing of van dit vermaan in vs. 16, wordt nu in vs. 17 de grond of drangreden aangegeven.

Dit alles toch — verboden spijsen en dranken, jaarlijksche en maandelijksche feesten en ook de wekelijksche Sabbat — is een schaduw der toekomstige dingen, maar het lichaam is Christus.

De Apostel stelt hier „schaduw” tegenover „lichaam”; de inzettingen der wet, welke hij in vs. 16 op het oog heeft, als in den tijd der belofte afschaduwend wat eens, in den tijd der vervulling, den tijd, die nu tegenwoordig was, werkelijk zou worden in Christus.

En wij nu Christus al wat hem dus onder de oude bedeeeling, afschaduwend wat type of teken van hem was, vervuld heeft, mag een christen, die dat verstaat, deze inzettingen der wet niet meer houden.

Daartoe behoort, naar onzen tekst, dan ook de Israelitische Sabbat. Zeker bestrijdt de Apostel hier niet op zichzelf het zich onthouden van sommige spijsen en dranken — tegen de „geheel-onthouding,” het zij in het voorbijgaan opgemerkt, bewijst Kolossensen 2:16 en 17 dan ook niets; — en zoo ook bestrijdt de Apostel hier niet op zichzelf het houden van jaarlijksche en maandelijksche feesten en van een wekelijkschen Sabbat of Rustdag, maar wat hij uitsluitend bestrijdt is, dat men dit alles doet omdat men er zich krachtens de inzettingen der wet, de wet der schaduwen, toe verplicht zou achten.

Dit toch is een dwaling.

De dwaling, dat er geen onderscheid is tusschen de oude- en de nieuwe bedeeeling van het éne Verbond der Genade; iets waarin de Heilige Geest met name den Apostel Paulus bijzonder had ingeleid. De dwaling van het Jodisme, aan welks bestrijding de Apostel een goed deel van zijn leven heeft gewijd. Een strijd, die zich in de apostolische eeuw concentreerde op het stuk van de besnijdenis, en waarbij de tegenstanders van Paulus de heidenen eerst tot Joden en dan tot Christenen wilden maken en ze dus onderwerpen aan de wet der schaduwen. De meeste brieven van den Apostel gunnen ons een blik op dezen strijd. Men verstaat ze niet, als men daarmee geen rekening houdt.

En gelijk nu tegen al dat nog willen aanhouden onder de nieuwe bedeeeling van wat onder de oude bedeeeling slechts als schaduw heeft gediend, bestrijdt de Apostel ook tegen het houden van den zevenden dag der week als Israelitischen Sabbat. In nog sterker woorden dan hier in den brief aan Kolosse, doet hij dat in den brief aan de kerken van Galatië, wanneer hij schrijft, — juist met het oog op dat waartoe de Joden, of Joodschgezinde leeraars de geloovigen uit de heidenen aldaar hadden verleid: En nu, als gij God kent, ja voelmeer van Hem gekend zijt, hoe keert gij u wederom tot de zwakke en arme beginselen, welke gij wederom van voren aan wilt dienen? Gij onderhoudt dagen en maanden en tijden en jaren. Ik vrees voor u, dat ik niet eenigszins te vergeefs aan u gearbeid heb (Gal. 4:9-11). Op welke plaats bij het woord „dagen” men hier en aan de joodsche vast- en feestdagen en aan den joodschen Sabbat moet denken.

Deze twee teksten Kolossensen 2:16 en 17 en Gal. 4:9-11 bewijzen voor ieder, die zich buigt voor het gezag van de heilige Schrift, dat ook de Sabbat van Israël tot den dienst der schaduwen behoorde en mitsdien in de nieuwe bedeeeling door ons Christenen niet meer mag gehouden. Zoowel toch doordat hij viel op den zevenden dag der week, als door zijn strenge rust was hij voor Israël een teken; een afschaduwing van Messias' rusten in het graf na zijn volbrachte werk, tot welk

rusten hij inging toen met zonsopgang Israels Sabbat aanbrak.

Dit karakter van schaduw der toekomstige dingen dat Israels Sabbat oeg, is dan ook de grond waarom wij christenen niet den zevenden dag als Rustdag houden.

In antwoord op de vraag die hij stelt: waarom en wanneer moest de Sabbatdag veranderd worden in den dag des Heeren, wordt deze grond met voorbeeldige juistheid aldus omschreven door den Catechismus van Trente: „De tijd nu waarop de dienst van den Sabbat moest opgeheven, is diezelfde waarin de overige Hebreeuwsche diensten en ceremonien als verouderd moesten afgeschaft, en wel door den dood van Christus. Want wij deze ceremonien als het ware schaduwbeelden zijn van het licht en de waarheid, was dit volstrekt noodzakelijk, dat zij door de komst van het licht en de waarheid, welke Jezus Christus is, verwijderd werden. Weshalve de heilige Paulus aan de Galaten aldus schreef, wanneer hij de onderhouders van den Mozaïschen ritus berispte: Gij onderhoudt maanden en tijden en jaren; ik vrees voor u, dat niet ik niet misschien te vergeefs aan u gearbeid heb. In welken zin hij ook schreef aan de Colossensen (h. 2:18).”

En hiermede moet ieder christen, die het verschil tusschen de oude en de nieuwe bedeeeling verstaat, instemmen.

Omdat het Sabbat- of Rustdag-houden op den zevenden dag der week een van de schaduwen der oude bedeeeling was, daarom houden wij christenen onzen Sabbat of Rustdag niet meer op den zevenden dag der week.

Uit het feit nu, dat de Heere Jezus gewild heeft, dat zijn geloovigen uit Israël, althans tot den ondergang van het Joodsche volksbestaan, den zevenden dag der week als Sabbat of Rustdag zouden houden, — af te leiden, dat dit ook nog zijn wil zou zijn voor ons, ware een even valsche gevolgtrekking, als dat wij, omdat de Heere Jezus niets gezegd heeft van het afschaffen der besnijdenis, ook nog verplicht zouden zijn onze kinderen te laten besnijden. De Heere Jezus toch wil een „redelijken godsdienst” van zijn volk; zij moeten weten wat zij doen; hun zedelijkheid moet wel „Theonoom,” maar daarom nog niet „heteronoom” zijn. Zij moeten in hun eigen gemoed ten volle verzekerd zijn wat God van hen wil. En daarom moesten de zijnen, die hij zich uit Israël verkoren had, zoolang zij nog niet volkomen inzicht in het „schaduwachtig” karakter van Israels Sabbat hadden, dien Sabbat ook nog houden.

Toch is hiermede, naar wij voetstoots toegeven, het Sabbatisme van hen, die den zevenden dag als Rustdag of Sabbat ook voor de Christenen willen, slechts ten deele weerlegd.

Hadden wij alleen te doen met Sabbatisten zooals de tweeapster Johanna Southcote en haar kring, waarvan wij in ons vorig artikel iets mededeelen, die zich Nieuwe Israelieten noemden, dan zouden wij tegenover hen met een beroep op Kolossensen 2:16 en Galaten 4:10, waarin het schaduwachtig karakter van den Israelitischen Sabbat uitkomt, kunnen volstaan.

Heel anders echter dan deze „Nieuwe-Israëlieten” uit het einde der 18e en het begin der 19e eeuw staat althans het meerendeel van de Seventh Day-Baptists en andere Zevende Dag-Christenen.

Aan inzicht in het verschil tusschen de oude en de nieuwe bedeeeling; tusschen den tijd der belofte en der vervulling ontbreekt het ook hen niet.

Dat de Israelitische Sabbat ook doordat hij viel op den zevenden dag een „schaduw” was; dat ook dit schaduwachtige door Christus is vervuld, en er mitsdien voor ons Christenen nu af is, zullen zij ons van harte toestemmen. En op grond van Kol. 2:16 en Galaten 4:10 zullen dan ook zij toegeven, dat een Christen op den zevenden dag den Sabbat van Israël niet meer houden mag.

Maar, zullen deze christenen zeggen, al houden wij op den zevenden dag onzen Sabbat of Rustdag, daarom houden wij nog allerminst den „Sabbat van Israël”. Wij houden den zevenden dag, niet gelijk die Christenen in de kerk van Kolosse of in de kerken van Galatië, uit kracht van de inzettingen der Mozaïsche wet; van de wet der schaduwen; maar omdat God den zevenden dag als Rustdag of Sabbat voor den mensch heeft ingezet. Daarbij komt dan nog, dat er noch in de vier Evangelien, noch elders in de Schrift ook niet maar één, opzettelijke in woorden uitgedrukte, ordinantie is, dat wij Christenen onzen Sabbat of Rustdag op den eersten dag der week moeten houden.

Twee gronden alzoo voor het houden van den zevenden dag der week als Rustdag.

Gij voelt, dat met name waar men, gelijk wij, overtuigd is, dat de Sabbat niet eerst in de woestijn of aan den Sinai is ingezet, maar van den beginne den mensch als scheppingsordinantie in het Paradijs reeds is ingeschapen — vooral het eerste van dit tweetal argumenten voor het op den zevenden dag der week Sabbat houden, niet zonder gewicht is. Aan de klem van dit argument toch ontkomt men, naar het ons toeschijnt, allerminst, door de bewering, dat in deze scheppingsordinantie alleen maar ligt, dat er één rustdag op zes werkdagen moet zijn. In Genesis 2:3 staat immers: En God heeft den zevenden dag gezegend en dien geheiligd; omdat Hij op den zelfden gerust heeft van al Zijn werk, hetwelk God geschapen had om te volmaken.

Liever dan de Schrift hier geweld aan te doen, stemmen wij aan de Seventh Day-Baptists en andere Zevende Dag-Christenen dan ook onverholven toe, dat voor den mensch de zevende dag metterdaad de rustdag moet zijn.

Doch, al stemmen wij dit onverholven toe, toch is dit geen voldoende grond voor de bewering, dat de zevende dag der week ook der Christenen rustdag moet zijn.

Zeker, het christelijke sluit het mensche-lijke niet uit; is niet iets nieuws dat aan het mensche-lijke wordt toegevoegd; maar het waarachtig mensche-lijke, door de zonde verstoord, moet juist door het christelijke worden hersteld.

Een mensch moet Christen worden om eenmaal weer mensch te zijn.

Dit laatste te ontkennen is de dwaling van het „humanisme” dat zich den „homo”, den mensch, ongerept denkt, omdat het niet weet wat zonde is, en dus ook voor de wederbarende of vernieuwende werking van het christelijke op het gevallen-mensche-lijke geen oog heeft. En in deze dwaling nu liggen, op het stuk van den rustdag, zij het dan ook onbewust, de Seventh Day-Baptists en andere Zevende Dag-Christenen.

Met hun bewering, dat niet de eerste, maar de zevende dag, uit kracht van scheppingsordinantie, ook der Christenen rustdag of Sabbat moet zijn, en daarover loopt de vraag hier uitsluitend, zouden zij gelijk hebben, indien de wedergeboorte, de vernieuwing der wereld reeds voltooid ware; doch daarom is juist wat zij willen, een vooruitgrijpen op den staat der heerlijkheid, een miskenning van het eigenaardig christelijke.

En wat nu het tweede argument betreft, dat er noch in de vier Evangelien, noch elders in de Schrift, ook niet maar één, opzettelijke, in woorden uitgedrukte, ordinantie des Heeren is, dat wij Christenen onzen Sabbat of rustdag op den eersten dag der week moeten houden — is reeds meermaals door ons toegestemd, dat dit op zich zelf juist is, en wij hebben dan ook in ons vorig artikel zelfs aangewezen, hoe zulk een ordinantie of gebod ook niet ligt in de drie teksten Handelingen 20:7; 1 Korinthe 16:2 en Openbaring 1:10. Toch is, zoo als wij thans zullen aanwijzen, ook met dit argument voor den zevenden dag der week als Rustdag der Christenen niets gewonnen.

Zeker moeten Gods geboden norm of richtsnoer voor ons handelen zijn, en hebben wij dat dan ook niet naar ons goeddunken of naar menscheninzettingen ons te richten. Maar, evenals in de verhouding van mensch tot mensch hij zedelijk hooger staat, die met verstand de bevelen van zijn meerdere opvolgt, dan hij, die zonder te letten op de omstandigheden of er verder bij te denken, zonder meer uitvoert wat hem is opgedragen, zoo ook in de verhouding van den mensch tot zijn God.

God wil, dat wij, ook in het leven naar Zijn geboden, ons verstand zullen gebruiken. „Als tot verstandigen spreek ik, oordeelt gij hetgeen ik zeg”, schrijft de heilige Apostel aan de Corinthiërs (I. vs. 10:15). Zeker, daar is nergens in de Schrift een opzettelijk, in woorden uitgedrukt gebod, voor den kinderdoop en toch is deze een schier algemeen christelijk gebruik; daar is nergens in de Schrift uitdrukkelijk geboden, dat vrouwen tot het heilig Avondmaal moeten toegelaten, en toch zal geen christen beweren, dat zulks te doen tegen 's Heeren wil is.

En zoo staat het ook hier.

Nu heeft Christus' Kerk zeker niet van meetaf verstaan, dat zij niet den zevenden maar den eersten dag der week Rustdag of Sabbat moest houden.

De Christenen uit de Joden hebben lang den Sabbat van Israël gehouden, en eerst

in den strijd tusschen Jodisme en Paulinisme is het besef bij hen ontwaakt en later bij den ondergang van het joodsche volksbestaan gesterkt, dat Israels Sabbat, als behorende tot den dienst der schaduwen, had afgedaan.

En wat de Christenen uit de heidenen betreft, moet men wel in het oog houden, dat de Grieken en Romeinen oorspronkelijk geen week van zeven dagen en dus ook geen zevenden dag als Rustdag kenden.

De Grieken hadden heel geen „week”. Zij deelden de maand in drie dekaden of 3 x 10 dagen.

Bij de Romeinen daarentegen was wel de „week” bekend, maar eene van acht dagen. De landlieden b.v. arbeidden zeven dagen en kwamen op den achtsten dag naar de stad om markt te houden. Deze marktdag heette *nundinae*, woordelijk de 9e, in werkelijkheid de 8ste dag.

Van een Rustdag was geen sprake.

En in deze wereld van Grieken en Romeinen heeft toen voor het eerst het „Jodendom in de Verstrooiing” de joodsche week van zeven dagen met den laatste dag als Rustdag of Sabbat gebracht. De joodsche historischrijver Josephus, geboren 37 n. Chr., moge al overdrijven wanneer hij schrijft: „Daar is geen stad, noch een grieksche noch een barbaarsche; noch één volk, waarin niet de zede van den zevenden dag, welken wij werkeloos doorbrengen, is verspreid”, — toch ligt aan zijn bericht een goed deel waarheid ten grondslag.

Ook van elders weten wij, dat toen het Christendom optrad, de joodsche zede van den Sabbat door vele heidenen in de Grieksche-Romeinse wereld reeds was overgenomen. De Romeinse wijsgeer Seneca, een tijdgenoot van den apostel Paulus, verhaalt er van, maar keurt het af, wijl een mensch op deze wijze een zevende deel van zijn leven verliest. Sommige nu dezer heidenen hielden Sabbat, omdat zij zich als „godvrezenden”, zooals de term was, meer of minder eng, bij het Jodendom hadden aangesloten; anderen, ook zonder dat het tot zulk een aansluiting kwam, alleen omdat van de breking van den arbeidstijd door één rustdag op zes werkdagen, een zekere bekoring op hen uitging.

En zoo vonden dan de eerste verkondigers van de Christelijke religie, en onder hen ook de Apostel Paulus, in vele plaatsen van de heidenwereld de joodsche week met den zevenden dag als rustdag. Zij, en ook Paulus, hebben dit rusten op den zevenden dag op zichzelf niet bestreden. Alleen werd dan gelijk ons bleek uit Handelingen 20:7 en 1 Korinthe 16:2 en dat met name in de kringen, die onder invloed van Paulus stonden, ook de eerste dag der week, als herinneringsdag aan 's Heeren opstanding, zonder daarom nog Rustdag te zijn, op bijzondere wijze herdacht.

Wijl het nu bij een religieus-zedelijke handeling als het Rustdag houden, aankomt op het motief of de beweegreden, moest wel het oordeel van den Apostel over dat Sabbat-houden vaak verschillend zijn. Was het hem duidelijk, dat men tot zulk Sabbat-houden bewogen werd doordat men zich als Christen nog gebonden achtte aan de wet der schaduwen, dan was hij tegen zulk een onderhouden van den zevenden dag der week, gelijk blijkt uit zijn berispelende woorden in den brief aan Kolosse en in dien aan de Galaten onverbiddelijk. Was het hem daarentegen duidelijk, dat men niet uit dit motief, maar alleen omdat men vast wilde houden aan het godvruchtig gebruik van een Rustdag, zooals men dat reeds voorlang in den joodschen Sabbat had leeren kennen, den zevenden dag der week als Rustdag hield, dan was zijn oordeel heel anders. Zoo zegt hij, met het oog op de zwakken in het geloof, die niet, en met het oog op de sterken, die wel tot de overtuiging waren gekomen, dat het Christendom geen „heilige tijden” meer heeft, in zijn brief aan de kerk van Rome: „De een acht wel den eenen dag boven den anderen dag, maar de ander acht al de dagen gelijk” — waarbij wij dan hebben te denken aan de uit het Jodendom ontleende zede zoo van vastendagen als feestdagen en dus ook aan den Sabbat: — „een iegelijk zij in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd. Die den dag waarnaemt, die neemt hem waar den Heere; en die den dag niet waarnaemt, die neemt hem niet waar den Heere.” (Romeinen 14:5-6).

De omzetting van den zevenden in den eersten dag der week, heeft Paulus echter, toen hij, na zijn tweede gevangenschap te Rome, in 64 onder Keizer Nero den marteldood stierf, niet aanschouwd.

Heel de eerste eeuw door en ook later nog is in de Christenheid, zij het dan met of zonder joodsche motieven, nog de zevende